

Огнитасюрды БЛОКНОДЫЛ 2

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

2 №
февраль
1975 j.

**КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда
ла агитация бөлүгү**

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ЛЕТИРУ

14 январьда Горно-Алтайск городто партиянын областной комитетинин очередной VI пленумы өткөн. Онын ижинде КПСС-тин обкомынын члендери ле членге кандидаттары, ревизионный комиссиянын члендери, бир кезек предприятиелердин партийный организацияларынын качылары, областной ведомстволордын ла организациялардын башкараачылары турушкандар.

Пленум КПСС-тин Төс Комитетинин декабрьдагы (1974 j.) Пленумынын итогтары ла областьтагы партийный организациялардын бүдүретен иштери керегинде суракты шүүшкен.

Бу сурак аайынча докладты КПСС-тин обкомынын баштапкы качызы нөк. Лазебный Н. С. эткен.

Тургузылган сурак аайынча бойлорынын шүүлтелерин айдып куучындагандардын тоозында мындый нөкөрлөр: КПСС-тин горкомынын баштапкы качызы Волков В. В., партиянын Ондойдогы райкомынын баштапкы качызы Ерзумашев И. С., Акташтагы рудоуправлениенин проходчиги Устюмбеков Ю. А., Кош-Агаш аймактагы «Кызыл Мааны» колхозтын правлениезинин председатели Масканов М. А., партиянын Турачактагы райкомынын баштапкы качызы Маслов О. С., «Горно-Алтайсксельстрой» тресттин механизация аайынча управлениезинин электросварщикиги Третьяков Н. А., «Сельхозтехниканын» областьтагы биригүзинин председатели Дань-

шин В. У., партиянын Шебалиндеги райкомынын баштапкы качызы Голов П. Е., Каракокшадагы агашпромхозтын шофери Лопатин М. Е., ишкүчиле жаткандардын депутаттарынын Кан-Оозындагы аймачный Совединин исполкомынын председатели Штанаков Н. А., облисполкомнын мелиорация ла суу хозяйство бөлүгинин заведующийи Шадрин Н. И. ла оросительный системалардын управлениезинин начальниги Лесных И. Ф.

Шүүшкен сурак аайынча пленум элбек жөп жарадып алган.

ЈУРТ ХОЗЯЙСТВОНЫН ИШЧИЛЕРИНИН ЗАДАЧАЛАРЫ

Бистин орооныстын историясында жаркынду ис артырган жыл — тогузынчы бешжылдыктын планы бүдерин быжулаган жылы өдүп калды. КПСС-тин XXIV съездинин тургускан задачаларын бүдүрерге амадап, мактулу иштеген советский улус оны жылу эске алынып жүрер.

Бистин областьтын колхозторы ла совхозторы КПСС-тин Төс Комитединин партияга ла советский албатыга эткен Кычырузын ончо жанынан жөмөп, социалистический мөрөйди там ла элбедип, бешжылдыктын төртинчи жылынын албатыхозяйственный планын өйинен озо, 15 декабрыга, бүдүргилеп койгоны керегинде Төрөлине жетиргендер. Чокумдап айтса, государственного эт садары 105 процентке, сүт — 104, тук — 115, ноокы 114 процентке бүткен.

Мындый көргүзүлерге једеринде јурт јердеги ишчилердин ус-билгири өскөни, ишти творческий эп-сүмеле бүдүргени, партийный комитеттердин, советский, профсоюзный, комсомольский организациялардын ла јуртхо-

зыйственный органдардын ишти чике амадулу тӧзӧгӧни
јаан учурлу болгон.

Бүткүл область мал ижинин продукталарын иштеери
ле садып алары јанынан бешјылдыктын төрт јылынын
албатыхозяйственный планын бүдүрип койгон. Государст-
вого эт садар јакылта 106 процентке, сүт — 102, түк —
105,6 процентке бүткен. Тургузылган јакылтага үзее-
ри государственного 59 мун центнер эт, 28 мун центнер сүт,
6 мун центнер түк, ол тоодо 230 центнер ноокы садылган.
Сыгыннын ла чоокыр ак-кийиктин консервировать эткен
мүүстерин садар бешјылдык план төрт јылга бүдүп
калган.

Тогузынчы бешјылдыктын төрт јылынын туркунына
мал ижинин продукциязын орто тооло јылына садып ала-
ры сегизинчи бешјылдыктын ортојылдык көргүзүлери-
нен эт аайынча 35,4 процентке, түк аайынча — 17,8, сүт
аайынча 1,1 процентке көптӧгӧн.

Социалистический мөрөйдө эн јаан једимге Кош-
Агаш, Ондой, Кан-Оозы, Улаган, Майма ла Шебалин
аймактар једип алгандар. Олор мал ижинин продукция-
зынын ончо бүдүмдери аайынча төрт јылдын тургузыл-
ган јакылталары өйинен озо бүдерин јеткилдеген.
1974 јылда јакшынак көргүзүлөргө Ондой аймакта XXIV
партийный съездтин адыла адалган, «Искра», Кан-Оозы
аймакта «Путь Ленина», Кош-Агаш аймакта Калинин-
нин адыла адалган ла «Кызыл Мааны» колхозтор; Бара-
гаштагы, Чойдогы, Эјегандагы, Кенгидеги совхозтор ло
ченемел өткүрер Горно-Алтайский јуртхозяйственный
станция једип алгандар.

Өдүп јаткан јылда, 1970 јылга көрө, уй мал 7,3 мун
тынга, эмезе 5 процентке, кой-эчки 74 мун тынга, эмезе
7,6 процентке, ол тоодо эчкилер 36,7 мун тынга, эмезе
33 процентке көптӧгӧн, јылкы мал 9 мун тынга шыдар
көптӧп калган.

Ол өйдин туркунына малдын продуктивносты бийик-
теген. Темдектеп айтса, бир койдон кайчылаар түк 200

граммга, бир эчкиден тараар ноокы 67 граммга, бир сыгыннан кезер чий мүүс 600 граммга көптөгөн, бир тын уй малдан алар эт бир кезек көптөй берген. Бешжылдык план — ол бистин бастыра ижи-тожыстын законы деп, КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөк. Л. И. Брежнев декабрьский (1974 j.) Пленумда темдектеген. Онын учун плановый jakылталар, ол эрчимдү иште некеп турган болзо, кичинек деп көрүлөр учурлу. Бүгүңги күнде уур-күчтер бар да болзо, jakылталарды ажыра бүдүрери учун тартыжар аргалу да, керек те.

Бу мыны ончозын терен ондооры, бистин једимдеристи, анайда ок бар сурактарды ла једикпестерди де лаптап шиндеери, резервтерди бедреери ле тузаланары бистин бастыра пландарыс кыйалта јок бүдерин јеткилдейтен төзөлгө боло берер учурлу.

Бешжылдыктын төрт жылынын туркунына албатыхозяйственный планды эт аайынча — 8, сүт аайынча — 9, түк аайынча бир хозяйство бүдүрбеген. Jakылталар бүдерин Турачак аймак эт аайынча, Көксуу-Оозы аймак сүт аайынча јеткилдебеген.

1974 жылда, Турачак аймактын өскө, областьтын ончо аймактары сүт саап аларынын кемин 1973 жылдагызынан астадып ийгендер. Эне малдын тын-тоозы ас болгоны, јабыс продуктивность, сондоп калган технология ла сүттенгир мал өскүрер иштин коомой төзөмөли, областьтын көп саба колхозторында ла совхозторында саар уй малдын угын јарандырар чике амадулу иш өткүрилбей турганы сүт иштеп аларында андый уйан тебүлердин төс шылтактары болуп артып турулар.

Көп уйлар кызыр артатаны јаан чыгым јетирет. 1974 жылда бүткүл область аайынча кажы ла јүс уйдан, 1973 жылдагызына көрө, 7 бозуга көп келишкен, је азыйдагызынча ла 10 мун уй кызыр арткан. Кызыр артып турган уйлардын тоозы анчадала Улаган (37 процент), Кан-Оозы (26 процент) аймактарда көп.

Уйлардын продуктивносты эмдиге ле жабыс. Өткөн жылдын итоторы аайынча, бүткүл областыта кажы ла уйдан жүк ле 1801 килограмм сүт саалган, онызы 1973 жылдын кеминен 86 килограммга жабыс. Турачак аймакта бир уйдан саар сүтти 105, Ондой аймакта 129, Майма аймакта 102 ле Шебалин аймакта 83 килограммга жабызаткандар.

Кой ижинде јарталбаган сурактар көп. Продуктивност сүрекей араай бийиктеп јат. Жылына орто тооло бир койдон кайчылап турган түк 2,2 килограммнан ашпайт, бир кезек аймактарда табыштырып турган кой малдын орто бескези жабызап калган, бүткүл областыта 1973 жылдын кеминен 2 килограммга жабыс.

Койлорды үренделтер иш коомой төзөлгөн. Койлорды кышкыда ла эрте јаста төрөдөр деген јакылтаны областытын бир де аймагы бүдүрбеген.

Эне малды орныктыра өскүреринин тебүлерин түргедедери керегинде, уйлар жылдын ла 6—8 процентке кожуларын јеткилдеери ле бастыра племенной иштин төзөмөлин кезем јарандылары керегинде бистин партиянын Төс Комитединин некелтелерин кыйалта јок бүдүрери мал ижин өскүреринде эн баштапкы задачалардын бирүзи болор учурлу.

Ончо бүдүмдү малдын тын-тоозын, анчадала өдүп јаткан жылда чыккан кураандарды корып аларына 1975 жылда бастыра арга-күчти берер керек. Онын учун койлорды кышкыда да, јаскыда да төрөдөр ишке белетенерин ле оны өткүрерин партийный организациялардын күнүн сайынгы шинжүзине алар керек. Бастыра арга-күчтер бу задачаны бүдүрерине ууландырылар учурлу. 422 мунг тын кураандарды ла уулактарды јангыс ла торныктырып алар эмес, је өдүп јаткан жылдын кураандарын государствого табыштыларына јакшы белетеп алар керек. 70—80 мунг ириктерди семирте азыраарына тургузар керек, онызы государствого үзеери 600 тонна кире койдун эдин табыштырар арга берер.

Уйдын эдин ле сүтти иштеп аларын көптөдөри жанынан эмдиге тузаланылбаган резервтер бар. Племенной ишти кезем жарандылары, эне малды билгир тузаланары, азыралды белетееринин технологиязын жарандылары, малды кабырарын ла семирте азыраарын төзөмөлдү өткүрери мында төс ууламжы болуп јат.

Бар резервтер керегинде айдып тура, оларды тузаланарын бүткүлинче 1975 жылга эткен капиталовложение-лер жөмөп турганын кажы ла ишчи билер учурлу. Онызы не дегени болуп јат дезе, бар резервтерди жүрүмде тузаланары бис керекти канайып төзөп аларыстан, јурт јердин ишчилерин декабрьский (1974 ј.) Пленумынын ла СССР-дин Верховный Совединин сессиязынын жөптөрин бүдүрерине канайып көдүреристен камаанду болор.

Материально-технический базанын, төс производственный фондтордын үзүк јок өзүми башкараачы аппараттын ончо ишчилеринен экономиканы башкараарын билдирлү жарандыларын, продукция эдерине иш ле акча-жөжө чыгымдарын улам ла жабыздарын, иштин арбынын ла бастыра бөлүктердин астам-кирелтелү болорын жаантайын көдүрерин некеп јат.

Бу беш жылдыкта областын колхозторында ла совхозторында иштин арбыны 30 процентке көптөгөн дө болзо, бир центнер продукция эдерине керектү чике чыгымдар бийик болуп турганча. Бир центнер сүт иштеп аларына 11,7 кижичас, бир центнер этке дезе 57,8 кижичас чыгымдалат, бу ок өйдө ороонынын озочыл хозяйстволорында ол тоолор чек башка — 1,2 ла 4 кижичас.

Иштин арбынын, колхозно-совхозный производствонун текши арбынын бийиктедер сурактардын аайына чыгатын төс јол хозяйстволор ортодогы кооперация ла хозяйствонун бөлүктерин чын-чике тургусканы ажыра јуртхозяйственный производствонун специализациязын ла концентрациязын онон ары өткүреринде болуп јат. Быыл кажы ла хозяйстводо, аймакта производствонун специализациязын онон ары өткүрер, мал ижин про-

мышленный төзөлгөгө көчүрөтөн чокум план тургузып алар керек. Ол планда бөлүктөрүнүн тоозын кирелеткени, производствонун ончо процесстерин комплексно механизировать эткени, сүт ле эт алатан мал ижинде, кой ижинде ле онон до өскөзинде озочыл технологияны тузаланганы ажыра хозяйстволорды өскөртө төзөөри темдектелер учурлу.

Ол жанынан аңылу аяруны мал ижинин бастыра бөлүктөрүн иенүүлү өскүрөтөн төзөлгөгө — азырал эдерине жетирер керек. Бастыра тракторлорды ла журтхозяйственный техниканы 1 апрельге бийик чыңдыйлу белетеп койор, март айда механизаторлорды белетеерин ле жагыдан аттестовать эдерин божодор, кажы ла хозяйствоны жылдам культуралардын өзүнир үрениле жеткилдеер, кыраларга удобрениелер салатан планы бүдүрер, бастыра бар техниканы иштеткедий кадрларды жеткилинче белетеп алар, кажы ла хозяйстводо севообороттор тургузарын ла оморды кыраларга көчүрерин учына жетирер, мынызыла 1975 жылда ончо азырал культуралардын түжүмин, кажы ла гектар жердин продуктивностын бийиктедерин жеткилдеер керек. Ол иштердин шылтузында 180 мун тоннадан ас эмес өлөн, 285 мун тонна силос, 80 мун тонна сенаж, 68 мун тонна аш, 4,5 мун тонна витаминдү өлөннин кулуры белетелер учурлу.

Бу жылда күннин айалгалары коомой болгодыйын шүүлтеге алып, азырал эдерине ончо арга-күчтерди ууландырар керек. Онызына болуп бүктерди ле одорлорды сугарарын ла суулу эдерин тузаланар.

КПСС-тин Төс Комитединин партияга ла советский албатыга эткен Кычырузына каруу берип, бистин областьтын журт хозяйствозынын бастыра ишчилери быжыл государствого 27 мун тоннадан ас эмес эт, 44,9 мун тонна сүт, 2 630 тонна түк садарга ла мынызыла бешжылдыктын жагыс ла калганчы жылынын эмес, је бүткүл бешжылдыктын да жакылталары бүдерин жеткилдеерге бастыра күчин салар.

В. Катаев.

БЕШЖЫЛДЫКТЫҢ КАЛГАНЧЫ ЖЫЛЫНДА МЕРГЕНДУ ИШ

Тогузынчы бешжылдыктын калганчы жылын — 1975 жылды советский улус эрчимдү ишле баштады. Бу жылда бис КПСС-тин XXIV съездинин Директивтерин жүрүмдө бүдүрери учун бастыра албатынын тартыжузынын итоторын көрөрис, улу патриотический эрчимдү ишти онынчы бешжылдыкка табыштырарыс.

Тогузынчы бешжылдыктын калганчы жылы башталар алдында, 16 декабрьда, КПСС-тин Төс Комитединин Пленумы өткөн. Пленум СССР-дин албаты-хозяйство-зын 1975 жылда өскүреринин Государственный планы-нын ла СССР-дин 1975 жылга Государственный бюджетинин проекттерин шүүжип жөптөгөн.

Пленумда КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Леонид Ильич Брежнев жаан куучын айткан.

СССР-дин албаты-хозяйство-зын 1975 жылда өскүреринин Государственный планын ла СССР-дин 1975 жылга Государственный бюджетин онын кийинде СССР-дин Верховный Совединин сессиязы жөптөди.

КПСС-тин Төс Комитединин 1974 жылда декабрь айдагы Пленумынын, СССР-дин Верховный Совединин сессиязынын жөптөрин, КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга Кычырузын бистин областьтын партийный организациялары, трудовой коллективтери тын жарадып уткыдылар.

Нөкөр Л. И. Брежнев Пленумда айткан куучынында

бистинг орооннын бүгүңги күндеги өзүп келген кемин, партиянын ла государствонын тышјанындагы политический ижин јартаган, 1975 жылдын пландарын ла молјуларын, тогузынчы бешјылдыктын јакылталарын јенүлү бүдүрерин јеткилдейтен задачалар тургускан.

Өткөн төрт жылдын төс политический итогы — албаты-хозяйствонын ончо бөлүктери тен өзүп келгенин јеткилдегени, коммунизмнин материально-технический базын төзөөринде ичкери јаан алтам эдилгени.

Өткөн төрт жылдын туркунына орооннын национальный кирелтези 63 миллиард салковойго көптөгөн. Промышленностьтын текши продукциязы 33 процентке өскөн, јурт хозяйствонын продукциязын иштеп алганы 15 процентке көптөгөн. 1700-ке шыдар жаңы промышленный предприятиялер иштеп баштады, улус јуртайтан текши кеми 436 млн. квадратный метр туралар тудулды. Албаты-калыктын быжу кирелтези 19 процентке көптөди.

1974 жылда промышленный производство пландалган 6,8 проценттинг ордына 8 процентке бийиктеген. Планга үзеери 6 миллиард салковойдын продукциязы эдилди. 195,5 миллион тонна аш јуунадып алганыс. Ол кире көп аш 1973 жылдан өскө кандый да жылда јуунадылбаган.

Советский улустын јадын-јүрүминин кеми чик јок бийиктеди. Ишмекчилердин ле служащийлердин ай сайын орто тооло алып турган ишјалы 15 процентке, колхозчылардын ижи учун төлөөри 22 процентке бийиктеди. Пенсияларды, стипендияларды, государством алып турган өскө дө болуш акчаны көдүргенинен улам 30 миллионго шыдар кижинин кирелтези көптөди, 45 миллионнон ажыра улус жаңы квартирага кирди.

Јаңы 1975 жыл — тогузынчы бешјылдыктын задачаларын бүдүрип божодотон калганчы жыл. Бу өдүп јаткан жылда промышленный производство 6,7 процентке көптөөр учурлу. Јуртхозяйственный продукцияны иштеп аларын көптөдөри база пландалган.

Бистинг областьтын экономиказы 1975 жылга јакшы једимдерлү кирди. Туулу Алтайдын промышленный предприятелери бешјылдыктын төрт жылында текши продукция эдип чыгарар планы 100,3 процентке, продукциязын садар планын 101 процентке, иштин арбынын бийиктедер јакылтазын 101 процентке бүдүрдилер. Планга үзеери үч миллион салковойдын продукциязын эдип чыгарган. 1974 жылдын планы база јенүлү бүткен. Планга үзеери 400 миллион салковойдын продукциязын эдип чыгарган.

Өткөн 1974 жылда анчадала јакшы једимдерге Акташтагы рудоуправлениенин, «Веселый» рудниктин, Горно-Алтайскта бөс согор фабриканын коллективтери једип алдылар.

Областьтын јурт хозяйствозынын ишчилери государственного эт табыштырар планы 15 декабрьга 105 процентке, сүтти — 104 процентке, түкти — 115 процентке, эчкинин ноокызын — 114 процентке бүдүрдилер. Анчадала јакшы једимдерге Кош-Агаш, Майма, Ондой, Шебалин, Кан-Оозы ла Улаган аймактардын хозяйстволоры једип алдылар. Олор бешјылдыктын төрт жылынын планын өйинен озо бүдүрдилер.

Эрчимдү иштинг јозогын озочылдар көргүскилейт. Олордын тоозында Абайдагы совхозтын ан өскүреечилеринин бригадазы (бригадири нөк. Попов Петр Фатеевич). Бу бригаданы јакшы једимдерле КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Л. И. Брежнев уткыган. Јаан једимдерге Кырлыктагы совхозтын старший койчызы Урматов Кара, Карымдагы совхозтын уй саачызы Стяжкина Н. Я., Турачак аймакта Горно-Алтайский агаш комбинаттын ишмекчизи Ялбаев М. М., Мультидагы совхозтын механизаторы Горохов Иван Ипатович, Кош-Агаш аймакта Калининниң адыла адалган колхозтын эчки өскүреечизи Абитов Абдрашит ла өскө дө көп озочылдар једип алгандар.

Областьтын ишчилеринин јадын-јүрүминин кеми

билдирүлү бийиктеди. Кижиге бажына кирелте 902 сал-
ковойго јетти, 19 мунган ажыра улус 8,6 миллион сал-
ковой пенсия ла болуш акча алып јат. Төрт јылдын тур-
кунына областьтын ишкүчиле јаткандарына 1272 јенгил
јорукту автомашиналар, 10 мун холодильник, 23 мун
телевизорлар ло радиоприемниктер садылган.

Советский кижиге партиянын ла башкарунын јети-
рип турган килемјизине областьтын ишкүчиле јаткан-
дары эрчимдү ижиле каруу берип јат.

Јаан једимдерле коштой, јангы јаан задачаларды,
оны бүдүретен аргаларды, јоголтотон једикпес-тутактар-
ды база көрөр керек деп, КПСС-тин Төс Комитединин
декабрьский (1974 ј.) Пленумы темдектеди.

1974 јылга темдектелген ончо иштер јенүлү бүтти
деп айдарга болбос. Областьта үч предприятие продук-
ция эдип табыштырар планды бүдүрип болбогон. Олор
800 мун салковойдын продукциязын јетире этпеди, 10
промышленный предприятие иштин арбынын бийикте-
дер планды бүдүрбеди. Онон улам 1 миллион 200 сал-
ковойдын продукциязы планга јетире берилбеди. Төрт
јылдын туркунына сондоп турган предприятиелер 4 мил-
лион салковойдын продукциязын јетире бербедилер.

Декабрьский Пленумда айткан куучынында нөкөр
Брежнев бистин хозяйственный өзүмистин чындыйы ја-
нына, анчадала эдилген капитальный чыгымга кирелте
аларын көптөдөрине јаан ајару эткен.

1970 јылга көрө областьтын промышленнозында төс
производственный фондтор 34 процентке көптөгөн, онон
алып турган кирелте (фондоотдача) дезе 18 процентке
астаган. Јурт хозяйстводо производственный фондтор
өскөнинен кирелте база көптөбөгөн.

Иштин арбынын бийиктедетен јаан арга колло иш-
теерин астадары болуп јат. Областьтын промышленный
предприятиелеринде бүгүнги күнде төс профессиялар-
дагы бастыра ишмекчилердин үчинчи үлүзи колло иш-
теп јат.

Иш тутадып турган учуралдар көп. Жаңыс ла 1974 жылда бистин областьтын промышленнозында 30000 иштеер күн жылыйган. Онызы областьтын ончо заводторы ла фабрикалары 4 күн иштебей турганына түңей болуп јат. Областьтын совхозторында ла колхоз-торында база көп иш тутап јат.

Производствонун астамду ижин тыңыдатан төс аргалардын бирүзи — продукциянын иштеп алар баа-зын жабызадары. Бистин областьта дезе төрт жылдын туркунына бир салковой товарный продукцияга чыгым 5 процентке көптөди, Горно-Алтайскта өдүк көктөөр фабрикада — 15 процентке, Акташтагы ла Турачактагы агашпромхозтордо — 33 процентке көптөди.

Продукциянын иштеп алар баазын жабызадарыла коштой продукциянын чындыйы керегинде сурак туруп јат. Бүгүңги күнге јетире бистин областьта эдип чыга-рып турган бир де продукцияга бийик чындыйлу деп государственный темдек тургузар арга јок.

Капитальный строительствоо једикпестер база көп. Акча-јөөжө туш-башка чачылып, жылдын учында бүт-пеген объекттер көп артып јат. 1974 жылда областьтын строительдери 600-тен ажыра объекттерде иштеген, олардын 510-ны бүдетен учурлу болгон.

Туулу Алтайдын јурт хозяйствозына 1974 жыл кату болды. Сүреен тын күйгек колхозторго ло совхозторго јаан королто јетирген. Быжылгы жыл база күйгектү болор аайлу дежет. Андый болзо, айалга, 1974 жылга көрө, там ла катуланар. Анайдарда, бастыра улусты эрчимдү иш-ке, дисциплинаны тыңыдарына көдүрер, ончо аргалар-ды тузаланарын јеткилдеер керек.

Мал өскүреринде төрөйтөн мал субай артатанын јоголтор, малдын угын јарандылар, зооветеринарный ишти тыңыдар, малдан чыгымды астадар керек.

Бешжылдыктын төрт жылынын туркунына государст-вого эт табыштырар планы 8 хозяйство, сүт табышты-рар планы — 9, түйк табыштырар планы бир хозяйст-

во бүдүрип болбогон. Турачак аймак госуударството эт табыштырар планды, Көксуу-Оозы аймак сүт табыштырар планды бүдүрбедилер.

Малга азыралды жазап белетейле јидирери јаан учурлу боло берди. Быјылгы јылдын январь айынын 15 числозына план аайынча азырал белетейтен 124 цех иштейтен учурлу болгон, иштеп турганы јүк ле 90 цех, ол цехтер бастыразы 40 мунг уй азырап јат.

Быјылгы јылдын пландарын ла молјуларын бүдүрерге ле ажыра бүдүрерге јурт јерлерде экономический ишти тыгыдары, комплекс агротехнический иштер өткүрери, мал өскүрер ишчилерди элбеде үредип белетее-ри керектү.

1975 јыл тогузынчы бешјылдыктын учы. Областьта быјылгы јылдын планын ла бешјылдыктын јакылталарын бүдүрерге промышленность 89 миллион салковой-дын продукциязын эдип чыгарар, строительдер дезе 37,5 миллион салковойдын капитальный строителствонын өткүрер учурлу. Мал өскүреринде 1975 јылда эт иштеп аларын 1974 јылдагызына көрө 430 тоннага, түкти — 36 тоннага, сүт саап аларын 4900 тоннага көптөдөр керек.

Бистинг төс задачабыс — пландарды кыйалта јоктон бүдүрерин јеткилдеери. Пландар јаан. Је партиянын Төс Комитеди бисти бу пландарды ажыра бүдүрерине кычырып туру.

Партия бастыра экономический строителствоны јаны кемине көдүретен эки төс арга көргүзип јат: элден ле озо научно-технический өзүмди түргендедери ле хозяйствоны төзөп башкарарын јарандырары.

Быјылгы јылдагы јаан ла күч иштерди бүдүрерине партиянын Төс Комитеди бастыра партияны, бастыра албатыны көдүрер, бешјылдыктын планын бүдүрери ле ажыра бүдүрери учун тартыжуны кажы ла коммунист-тин, кажы ла ишчинин акту кереги эдип алар задача тургусты.

Бешжылдыктын жакыталарын ойинен озо бйүдүрерине бистин де областтагы промышленностьтын, строительствонун, транспорттын предприятиелеринин коллективтери жомолтозин жетирген. Олор бешжылдыктын төрт жылынын план-жакыталарын бастыра технико-экономический көргүзүлөр аайынча бйүдүрип салгандар: промышленный продукцияны садуга табыштырарын 101 процентке, продукцияны эдип чыгарарын 101,3 процентке, иштин арбынын бийиктедерин 101,3 процентке, планга үзеери 3 млн. салковойго шыдар продукция садылган. Производствонун кеми 1970 жылга көрө 14 процентке, сегизинчи бешжылдыктын мындый ок ойине көрө 46 процентке көптөгөн, иштин арбыны 16 процентке өскөн. Промышленный продукциянын бастыра өзүмине иштин арбынын бийиктеткен шылтузында жедип алганын аңылу темдектеер керек.

КПСС-тин Төс Комитединин партияга ла советский албатыга эткен Кычырузына каруу эдип, областтын ишкүчиле жаткандары социалистический мөрөйдө элбеде туружып, бешжылдыктын төртинчи жылынын пландарын ойинен озо бйүдүрип салгандар. 1974 жылда областтын промышленнозы албатыхозяйственный пландарын бастыра көргүзүлөр аайынча ажыра бйүдүрген. Акташтагы рудоуправление, бөс согор фабрика, Каракокшодогы леспромхоз, «Веселый» рудник, Чамалдагы мехлесхоз былтыргы жылда удур пландар алала, олорды ойинен озо бйүдүрип салган. Бу предприятиелердин коллективтери быжыл да жакшы иштеп турулар. Темдектезе, «Веселый» рудниктин коллективи бу күндерде май айдын планын бйүдүрип жат.

Производствоны өскүрерине рационализаторлор ло жаңы шүүлтелер табаачылар жаан жомолто эткен. Откөн төрт жылдын туркунына олор 2 муннан ажыра шүүлтелер эткен, ол шүүлтелерди иште тузаланганы 2 миллион салковойдон ажыра кирелте берген. Акташтагы рудоуправлениенин рационализаторларынын көп шүүлте-

лерин иште тузаланганы жаан једимдерге једер арга берген. Онын шылтузында анда төрт жылдын туркунына производствонун кеми 34 процентке, иштин арбыны 70 процентке көптөгөн. Бытыргы жылдын једимдери аайынча бу коллектив промышленный предприятиелер ортодо социалистический мөрөйдө баштапкы јерге чыккан, ого КПСС-тин обкомынын, облисполкомнын ла облсовпрофтын улалып жүрер Кызыл маанызы берилген.

Чамалдагы мехлесхозто производствонун кеми үч катапка шыдар, иштин арбыны 60 процентке көптөгөн, «Электробытприбор» заводто иштин арбыны 2 катапка өскөн, эдимдердин иштеп алар баазы 22 процентке астаган. Бөс согор фабрика, Акташтагы рудоуправление, Горно-Алтайскта аракы эдер завод, Чамалдагы мехлесхоз, «Веселый» рудник производствонун кемин өскүрери јанынан бешжылдык пландарын бүдүрип салгандар.

Оныла коштой областьтын промышленнозынын ижинде жаан једикпестер барын, бар резервтерди јетире тузаланбай тургандарын айдар керек.

Горно-Алтайский леспромхоз (Шебалин јуртта), темирбетонный эдимдер эдер завод, Акташтагы леспромхоз 1974 жылдын пландарын бүдүрип болбогондор, быжылгы да пландарын бүдүрер аргаларын белетеп албагандар.

КПСС-тин декабрьский Пленумында айткан куучынында Л. И. Брежнев промышленно-производственный фондторды тузаланарын јарандырарына жаан ажару эткен. Бистин областьтын промышленный предприятиелеринде андый фондторды тузаланары база жаан једикпестү өдүп јат, јартап айтса, продукцияны эдип чыгарарынын өзүми станоктордын, машиналардын, өскөдө оборудованиенин тоозы көптөгөнинен сондоп јат. Бар машиналарды ла јазалдарды тузаланары ујан төзөлгөн, оларды эки-үч сменала иштедеринин ордына

кезик предприятиелерде, анчадала агашпромхозтордо жангыс ла сменала иштедип турулар.

Кезик предприятиелерде улус ишке чыкпаган, машиналар сынган ла өскө дө шылтактардан улам машиналар, станоктор иштебей, калас туруп калатан учуралдар көп.

Ишти төзөөрин жарандырып, бу једикпестерди јогол-тконы промышленный продукция эдип чыгарарын чик јок көптөдөр, онын иштеп алар баазын јабызадар, чындыйын жарандырар арга берер.

КПСС-тин обкомынын быјыл январь айда өткөн пленумы бешјылдыктын пландарын бүдүрер иштерде бар једимдерди ле једикпестерди шүүжип көрөлө, бешјылдыктын калганчы јылында бүдүретен иштерди чокумдап берген.

Бешјылдыктын јакылтааларын бастыразын јенүлү бүдүрерге областтын промышленнозына быјыл 89 миллион салковойго турар продукция эдип чыгарар керек, онызы былтыргы јылдагызынан 6 процентке көп. Онын учун кажы ла промышленный предприятиенин коллективи бойынын бар аргаларын көрүп, ончо резервтерди тузаланып, быјылгы јылдын јаан пландарын ажыра бүдүрерин јеткилдеер учурлу.

КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен Кычырузына каруу эдип промышленный предприятиелердин коллективтери пландарын бүдүргениле коштой јаан ајаруны продукциянын чындыйын жарандырарына ууландырар учурлу.

П. Пупышев.

ГОРОД ЛО МАЙМА АЙМАК АДА-ТӨРӨЛ УЧУН УЛУ ЈУУНЫҢ ЈЫЛДАРЫНДА

Тоолор ло керектер

1941 јылда 1 июльда Ойрот-Турский (эмдиги Майма) аймактын партийный организациясында бастыразы 606 коммунист болгон, олардын тоозында 406 кижии ВКП(б)-ниң члендери, 200 кижии партиянын членине кандидаттар.

СССР-ге фашистский Германия табару эткениле колбой 1941 јылда 23 июньда городто ло аймакта ишкүчиле јаткандардын митингтери өткөн. Митингтерде 6000-нан көп улус турушкан.

Јуунын баштапкы күндеринде фронтко ийзин деп суракту 540 угузу бичик военкоматка келген, ол тоодо 140 угузу бичик үй улустан болгон.

1941 јылдын 28 июлине јетире городтын ла аймактын ишкүчиле јаткандарынан албаты ополчениюге бичизин деп сураган 600-тен ажыра угузу бичик келген.

1941 јылда 8 июльда ВКП(б)-ниң Ойрот-Турский райкомынын бюрозында МПВО-нын городской ло аймачный штабтары јөптөлгөн.

Октябрь айда городто јуу керегине үредер 4, аймакта 10 пункт иштеген. Ол пункттарда 885 кижии үренген.

Ада-Төрөл учун Улу јуунын баштапкы јылында 990

ворошиловский стрелок (адучы), 174 јаш ворошиловский стрелок, граната мергедеер 32 јуучыл, 305 ворошиловский всадник, 145 пистолетчик, станковый пулеметло адар 244, кол пулеметло адар 88 јуучыл, 40 младший командир, 145 радист, 10 телефонист, 20 телеграфист, 121 медсестра ла 660 сандружинница белетелген.

Фронттын јуугындагы јерлерден городко ло аймакка 2686 кижии (586 биле) көчүрилген, олардон 200 биле коммунальный квартираларла јеткилделген, арткандары улустын тангынан айылдарына јаттыргызылган.

Алтайский крайда аңылу бригада төзөлип туру деп јарлаларда ла, городтын ла аймактын ишкүчиле јаткандарынан 464 угузу бичик келген. Разнарядка аайынча бригадага 90 кижии алган, олардын тоозында 18 үй кижии, 20 коммунист ле 23 комсомол болгон.

Фронтко јүре берген эр улустын иштеер јерлерине үй улус ла кыстар келген. 1942 јылдын 15 июнине јетире городтон јурт јерге 87 кижии ийилген, олардын ортозында 54 коммунист, 9 комсомол, 49 үй кижии, 18 алтай кижии болгон. Олардон 12 кижии колхозтордын председатели, 10 кижии фермалардын заведующийлери, 9 кижии јуртсоветтердин председатели ле 5 кижии сельполордын председатели болуп иштегилеген.

Пыйма согор фабрикада бастыразы 158 кижии иштеген, олардын тоозында 109 үй улус болгон. 1942 јылдын баштапкы јарымјылдыгында производственный программа 169 процентке, аңылу јакылтаар аайынча 313 процентке бүткен.

Јуунын баштапкы күндеринде «Электрометалл» деп промартельде Кызыл Черүге јүре берген эр улустын ордына келген 18 үй кижии ишке јакшы үренип алган. Темдектеп айтса, каду эдеечилер Домашева, Васильева, Иванова нормаларын 150, 142, 138 процентке бүдүрүп туратандар.

1942 јылдын 15 июнине јетире Ойрот-Турский аймакта 103 тракторист, 22 комбайнер, 5 штурвальный, 4 сле-

сарь, тракторный бригадалардын 7 бригадири, 4 токарь үредилген. Олордын көп јаны үй улус болгон.

Городтын ла аймактын ишкүчиле јаткандары арга-күчи јеткенче фронтко болуш јетирип, фронтовиктерге јылу кийим-өдүк, сыйлар ийгилеп турган.

1941 јылда 28 июльда өткөн митингтерде улус өштүни чек јоголторына јетире коруланар фондко ай сайын бир күннин ишјалын берип турарыс деп молјонгон.

Горпищепромкомбинаттын ишчилери бойынын јуунында черүден келген письмоны шүүжеле, мындый јөп јараткылап алган: «Бис, тылда артып турган улус, иштеер күнди эки часка узадарыс, амыраар күндерде воскресниктер өткүрип, иштеп алган акчаны Төрөлисти корулаар фондко көчүрип турарыс деп сөзис берип турус».

1942 јылдын 27 мартына јетире городтын организациялары ла учреждениелери орооныстын олјодон јайымдалган јерлерине ийерге 2500 бичик јууп бергендер.

1941 јылдын 16 августына јетире госбанкка 50000 салковой акча ла көп алтын, мөнгүн немелер табыштырылган.

1943 јылдын 14 декабрине јетире городто ло аймакта 5798 эжер пыйма, 654 полушубок, 173 көгүспек, 5230 эжер јылу носок, 2068 эжер меелей, 966 кулакту бөрүк, 1484 ватный штан, 4145 кой терези, 1530 килограмм түк ле көп өскө дө немелер јуулган.

Подшефный госпитальдарга 124 кг эт, 374 кг сарју, 893 јымыртка, 40 кг мөт, 376 кг колбаса ла өскө дө ашкурсак аткарылган.

Фронтовиктерге сыйлар тартып апаратан эшелондор крайда төзөлип турарда, городтын ла аймактын ишкүчиле јаткандары 1942 јылдын 1-кы Майына сыйларды 42893 салковойго, Октябрьдын байрамына 66700 салковойго, Кызыл Черүнин јылдыгына 255000 салковойго ийген.

«Алтайский колхозник» деп танковый колонна төзөөрине 858000 салковой, «Алтайский истребитель» деп авиаэскадрильяга 643000 салковой јуулган.

1943 жылда комсомольский организациянын баштан-кайыла Чкаловтын адыла адалган колхозтын колхозчылары самолет эдерине 100000 салковой акча жууула, кажы ла колхоз бир самолет эдерине акча жууп алзын деп кычыру эткен.

1943 жылда аймакта 10 промысловый артель, калаш быжыарар завод ло 2 сырзавод болгон.

1944 жылдын 1 мартына аймакта 984 ат, 2239 тын уй мал, 4837 кой, 273 чочко болгон.

1941 жылдын октябрь айында Майма-Чаргычак журт-тын комсомолдоры малды тойу ла жылу кыштадарын белетеери, малдын кажаандарын ремонттооры ла жылулаары, азыралды чеден-кажаандарга жууктада тартары жанынан иш өткүрер деп баштанкай эткен. 1941 жылда 15 октябрьда бу баштанкай ВКП(б)-нин обкомынын бюрозында жөптөлгөн.

1941 жылда 29 декабрьда айыл ээзи уй улус — Ойрот-Турский МТС-тин общественницалары «Алтайский правда» газет ажыра крайдын МТС-теринин ишмекчилеринин ле служащийлеринин уйлерине культурно-бытовой жеткилдешти жарандырганы, ремонтты түргендедерине МТС-тердин, МТМ-тердин ичбойындагы резервтерин ууландырганы ажыра техниканы ремонттоорына болужыгар деп кычыру эткендер. 1942 жылда 16 январьда ВКП(б)-нин краевой комитединин бюрозы бу баштанкайды жараткан.

1943 жылда Ойрот-Турский аймакта промышленный предприятиялер ле учреждениелер колхозтордын шефтери болотон жанжыгу орныктырылган.

1944 жылда аймактын колхозторы аштын текши жуунадыжын, 1943 жылдагызына көрө, 35000 пудка көптөдип, государственного 70860 пуд аш табыштырган, онызы 1943 жылдагызынан 6500 пудка көп болгон.

6600 пуд эт табыштырылган, план 101 процентке бүткен. Мынызы 1943 жылдагызынан 2386 пудка көп. 11202

пуд картошко табыштырылган, өскөртө айтса, 1943 жылдагызынан 1950 пудка көп.

1945 жылдын 1 январине колхозтордо уй мал 2473 тын, койлор ло эчкилер 4252 тын болгон. Бир уйдан орто тооло 1200 литр сүт саалган.

1945 жылда, 1941 жылдагызына көрө, мал 13590 тынга астаган, ол тоодо аттар 1472 тынга, уй мал 3621 тынга, кой 7771 тынга, чочко 726 тынга.

1945 жылдын 1 январине аймактын 26 колхозынын жүк ле алтузында партийный организациялар болгон.

1945 жылда 1 июньда Майма аймактын партийный организациясында бастыразы 220 коммунист болгон, олардын тоозында ВКП(б)-нин 138 члени ле партиянын членине 82 кандидат.

1943 жылдын ноябрь айында өрө турган партийный органдардын жөбиле Ойрот-Турский аймактын партийный организациясынан городской партийный организация бөлилген.

1 городской партийный конференция 1943 жылда 10—12 декабрьда болгон. Бу өйдө городской партийный организацияда ВКП(б)-нин 300 члени ле партиянын членине 92 кандидат болгон, олардын тоозында 177 уй кижи, городто 38 баштамы партийный организация болгон.

1944 жылда городтын бастыра промышленнозы планын 116,7 процентке бүдүрген.

1945 жылдын 1 январине городтын комсомольский организациясында 1127 комсомол болгон.

1945 жылда 1 июньда городтын партийный организациясында 554 коммунист болгон, ол тоодо ВКП(б)-нин 416 члени ле партиянын членине 138 кандидат.

Е. Пак.

МЕРГЕНДҮ ИШТИҢ ВАХТАЗЫНДА

1975 жыл — бистинг ороонго аңылу жыл болуп јат. Бу жыл тогузынчы бешјылдыктын калганчы јылы, КПСС-тинг исторический XXIV съездининг тургускан амадуларын јүрүмде бүдүрер, советский албатынынг төрт жылга турумкай иштеп келгенининг итогторын көрөр жыл болуп јат. Бу жыл телекейде амыр-энчүни сүүген ийде-күчтерге јаан политический учурлу.

Одус жыл мынан озо советский албаты ла онын Јуу-Јепселдү Ийде-Күчтери фашистский Германияла тартыжуда исторический јенү алып, телекейлик историяга база бир јаркынду страница бичиген.

Областьтын ишкүчиле јаткандары, бастыра советский улус чылап ок, Јенүнинг күнин јакшынак једимдерле уткыырга амадап турулар.

Бу јаан учурлу керекке аңылу ајару эдип, КПСС-тинг горкомы, райкомдоры, баштамы партийный организациялар төзөмөлдү ле массово-политический элбек иштер баштагылады.

Партиянын горкомында, райкомдордо Јенүнинг күнин байрамдаарына белетенер комиссиялар төзөлгөн, ол комиссияларга партийный, советский, комсомольский ишчилер, хозяйстволордын, идеологический учреждение-лердин, общественный организациялардын башкараачылары тудулган, комплексный пландар тургузылган ла јөптөлгөн, партийный организациялардын качыларыла, предприятиелердин, үредүлү заведениелердин, культур-

но-просветительный учреждениелердин башкараачыларыла, политинформаторлорло, агитаторлорло инструктивный семинарлар ла јуундар өткүрилген.

Производственный коллективтерде мергендү иштин вахтазын өткүретен оперативный штабтар тзззлгзз. Јенгүннн 30 јылдыгын темдектеерге белетенери иште јангы тебү баштады. Промышленный предприятиелерде ле хозяйстволордо социалистический мзрзз элбеп, оннн бздүм-кеберлери кзптзз берди.

Тогузынчы бешјылдыктын калганчы јылындагы социалистический мзрзз анылу политический учурлу болуп јат.

Јенгүннн 30 јылдыгына учурлалган социалистический мзрзз тззззр баштанкайды городто абра-чанақ эдер заводтын ишмекчилери, служащийлери, инженерно-технический ишчилери ле Ада-Тзрзз учун Улу јууда туружала, эмди городто 1106 номерлзз ПМК-да иштеп турган ветерандар эткен. Олор бойлорыннн коллективтеринде зткзз јуундарда городтын бастыра ишкззчиле јаткандарына герой-городторго учурлалган мергендү иштин вахтазына турзын деп кычыру эткендер.

Герой-город Москвага учурлаган иштин вахтазын баштаар деп, абра-чанақ эдер заводтын ла 1106 номерлзз ПМК-нын коллективтериннн бийик амадулу патристический баштанкайын јзмзз, партийный организациялар митингтер зткззргендер, анда Ада-Тзрзз учун Улу јууннн туружаачылары, герой-городторды корулаган јуучылдар, партиянын, јууннн ла иштин ветерандары, озочыл ишмекчилер, партийный ла советский ишчилер куучын айткандар.

Коллективтерде зткззрилген јуундар ла митингтер ишкззчиле јаткандар бойлорыннн кыйалта јоктон бздззретен гражданский ле патристический керектерин јакшы ла јарт ондоп турганын кзргззскен, ишкззчиле јаткандарды государственннн пландарды бздззреринде ззеери аргалар табарына творческий баштанкайга кздззрген.

Темдектезе, городто бös согор фабрикада Барышев ле Анисимовтын башкарып турган бригадаларында герой-город Москвага учурлалган мергендү иштин вахтасында иштин арбыны 100-тен 120 процентке бийиктеген, кирпич эдер заводтын ишмекчилери бир ле декадада планга үзеери 43 мун кирпич эдип табыштыргандар, гардинно-тюлевый фабриканын коллективи товарный продукцияны пландалганынан 17 мун салковойго ажыра эдип табыштырган.

Арбынду иштин јозогын көп тоолу цехтердин, бригадалардын коллективтери, анайда ок тагынан ишмекчилер көргүскилейт. Олордын ортодо абра-чанак эдер заводто јазалдарды јуунадып бириктирер бригаданын (бригадири М. А. Панов), ремстройуправлениеде А. Е. Гедовниковко башкарткан штукатурлардын бригадасын, 1931-чи автотранспортный предприятиеде В. Д. Черезовко башкарткан бригаданы, бös согор фабрикадагы ишмекчини Е. В. Ворошинаны, абра-чанак эдер заводтын вальцовщикин В. С. Кудиновты ла производственный нормаларын бүдүн јарым, эки катапка ажыра бүдүрип турган өскө дө көп ишмекчилерди темдектеер керек.

Предприятиелердин коллективтеринин, тагынан ишчилердин мергендү ижи партийный ла профсоюзный организациялардын ајарузынан туура артпай јат. Мергендү иштин јенүчилерине көдүринилү айалгада Күндүлү грамоталар, акчала сый берилет, ологго учурлап иштин магынын флагтары көдүрилет, партиянын горкомынан ла горисполкомнон күндүлү телеграммалар, быйанду писъмолор ийилип јат.

Советский албатынын Улу јууда алган јенүзинин 30 жылдыгын көрүмјилү једимдерле уткыыры јанынан городтын ишкүчиле јаткандарынын эткен баштагкайын јурт јерлерде база јөмөп турулар. Хозяйстволордын фермаларынын ла производственный участкторынын, ишчилердин ортодо бийик тебүлү иштеери јанынан социалистический мөрөй тözөлгөн.

Герой-городторго учурлалган иштин вахтазын Кенгедеги совхозтын малчылары бийик кеминде өткүргилейт. Герой-город Ленинградка учурлалган мөрөйдө жөнүни Туйактудагы ферманын коллективи алган. Бу ферманын ишмекчилери быжыл малды кыштадарын жакшы өткүргилейт. Ферманын полеводторы ла механизаторлары быжыл үрендейтен мажакту аштын 2 мун центнер үренин белетеп алган, планы дезе 1750 центнер болгон. Кыраларга органический удобрениелер тартып төгөр план ажыра бүдүп калган.

Герой-город Ленинградка учурлалган тагынан мөрөйдө совхозто жөнүчилер болуп Социалистический Иштин Геройы Т. Марчина, КПСС-тин XXIV съездинин делегады Б. Тужулкин, койчылар В. Саданчиков, Т. Чилбакова, скотник-пастухтар И. Бородин, В. Пашпаков, Н. Истомин чыктылар.

Совхозтын парткомынын, дирекциязынын ла ишмекчи комитединин жөби аайынча Туйактудагы ферманын коллективине улалып жүрер Кызыл Мааны ла 200 салковой сый акча берилген, мергендү иштин вахтазынын жөнүчилине учурлап совхозтын төс журтында иштин магынын маанызы көдүрилген.

Майма аймакта иштин вахтазын төзөөр баштанкайды Чойдогы совхозтын Советский фермазынын коллективи эткен. Коллектив бойынын аргазын чотоп көрөлө, бийиктедилген социалистический молжулар алган. Ол молжулар аайынча ферма бешжылдыктын жакылтазын 1975 жылда 26 июньга жетире бүдүрер деп жөп чыгарган. Советский ферманын малчылары бойынын сөзи учун турумкай тартыжып жадылар. Олор 1974 жылдын планын октябрь айда бүдүрип салгандар. Озочыл уй саачылар А. Д. Табакаева, В. Л. Нохрина, З. А. Рыбина, Н. С. Ширинская эмди быжылгы жылдын июнь айынын чодына иштегилеп жат.

Социалистический мөрөйдө жөнүчилердин тоозына

Төрөлдү фашизмнен корулаган жуучылдар кирип турганын аңылу темдектеер керек.

Герой-городторго учурлалган мергендү вахталарда туружып турган өйдө иштин тебүзин бийиктедерине жаан камаанын коллективтер Советский Союзтын Геройлорун бойлорынын тоозына алып, олардын учун иштин нормаларын бүдүрери элбеп турганы жетирет.

Кийим көктөөр фабрикада комсомолдордон ло жаш-өскүримнен төзөлгөн бригада бойынын тоозына Төрөли учун ат-нерелү тартышта божогон Советский Союзтын Геройын Семен Тартыковты кожуп алган. Эмди ол коллективтеги кажы ла кыс эки кижичи учун — бойы ла герой учун — иштеп жат. Олардын ижинин көргүзүлери эн бийик деп темдектелет. 1974 жылдын производственный планын бу нак коллектив октябрь айда бүдүрип койгон. Эмди олар быжылгы жылдын апрель айынын чодына иштеп туру.

Көкчилердин баштаңкайын городтын жиит бөс согоочылары, «Турачакский» совхозтын Тондошкадагы фермазынын уулдары ла кыстары, «Сельхозтехниканын» Маймадагы бөлүгинин комсомолдоры, городтогы 1931 номерлү кош тартар автоколоннанын жиит шоферлоры ла өскө дө көп жииттер жөмөгилейт.

Партийный, профсоюзный ла комсомольский организациялардын алдында бу керекти бастыра жанынан элбедер задача туруп жат. Жаш-өскүрим иштеп турган бастыра коллективтер жиит москвичтердин «Бойым учун ла ол уул учун» деп кычырула эткен баштаңкайын жөмөп, Ада-Төрөлинин жайымы учун, онын кемнен де камааны жок болоры учун тартыжуда өлгөн улустын адына иштин экинчи нормазын бүдүрерин турумкай жеткилдеп алар керек.

Женүнүн ундылбас юбилейин иште бийик көргүзүлөр-ле, политический ле общественный жүрүмде эрчимдү туружып турганыла уткыыры — кажы ла коллективтин, кажы ла ишчинин кыйалта жогынан бүдүрер кереги.

В. Чеконов.

АГИТАТОРЛОР — КЫШТУЛАРДА

Кош-Агаш аймакта «Кызыл Мааны» колхозтын члендери тогузынчы бешжылдыктын баштапкы төрт жылынын албатыхозяйстванный пландарын јенүлү бүдүреле, быжылгы жылды иженчилү баштагандар. Эт ле түк садар төртжылдык пландар ажыра бүткен, ноокынын бешжылдык планы ажыра бүткен. Төрт жылдын планына үзеери 2000 центнер эт ле 153 центнер түк сатканыс. 274 колхозчыдан 266 кижии социалистический молјуларын ажыра бүдүрген, төрт колхозчы бешжылдык пландарын бүдүреле, эмди онынчы бешжылдыктын чодына иштеп јат. Колхоз аймактын колхозторы ортодо улалып жүрер Кызыл мааныны былтырдан бери үчинчи катап алып јат. Хозяйство былтыр кажы ла 100 эне малдан 87 кур-аан ла уулак, 93 бозу торныктырган. Капитальный строителъствонын планы ажыра бүткен. 1974 жылда акчала алган кирелте бир миллион салковойды ашкан.

Андый јаан көргүзүлерге јеткенинде агитаторлордын үлүзи јаан деп көрүп турум. Бистин колхозто 35 агитатор бар, олар коммунисттер ле комсомолдын члендери. Бастыразына шыдары орто ло бийик үредүлү улус. 10 жылдан ажыра агитатор болуп келген улустын тоозында шофер, коммунист Б. Сергеев, уй кабыраачы Е. Тадыров, койчы И. Саблаков, колхозтын председатели М. Масканов ло өскөзи де. Агитатор болуп беш жылдан

ажыра иштеген улус бисте көп, жаңы да баштап турган улус агитатордын керегин ак-чек бүдүрөт. Агитаторлор болуп колхозчыларла коштой, үредүчилер, медиктер, садучылар, культуранын ишчилери иштегилейт. Олордын ижин партийный организациянын качызы башкарып ла ууландырып јат. Кажы ла айдын бажында агитаторлордын семинары ла инструкторный јууны өткүрилет. Анда агитаторлор ченемелдер алыжып, болгон једикпестердин шылтактарын шүүжип, агитатордын јенгил эмес ижине таскап ла үренип турулар.

Кажы ла јуунды эмезе семинарды партбюронын члендеринин бирүзи өткүрип, анда иш канайда өткөнинин итогын јарлап, жаңы задачаларды јартап, јаан ајауны науканын ла техниканын једимдерин ле озочыл ченемелди тузаланарына, ас чыгым эдип, арбынду ла бийик чындыйлу продукция иштеп аларына эдет.

Кажы ла агитатор бүдүрген ижи керегинде отчет эдет. Олордын кажызынын ла иштейтен јери аңылу. Олордын бастыразы иште де, јүрүмде де јозок көргүскилейт. Олордон акту бойынын социалистический молјузын бүдүрбеген бир де кижии јок. Үч агитатор бешјылдык планын ажыра бүдүрген, эмди онынчы бешјылдыктын чодына иштеп јат. Андыйлардын тоозында агитаторлор-коммунисттер Саблаков Исак, Тадырова Јакшы, ВЛКСМ-нин XVII съездинин делегады Тадырова Екатерина. Олор бастыразы койчылар.

Јартамалду иштерди агитаторлор колхозтын, ферманын ла малчынын ижиле, јүрүмиле, турган задачаларыла бек колбулу өткүргилейт. Темдектезе, агитатор-коммунист, коммунистический иштин мергендүчизи нөк. Б. Якояков агитатор болуп он јылды ажыра иштеп келген. Ол «КПСС-тин Төс Комитединин декабрьский (1974 ј.) Пленумынын јөби, КПСС-тин Төс Комитединин партияга ла советский албатыга эткен Кычырузы ла колхозтын алдында турган задачалар» деген темала механизаторлорло куучынды сүрекей јилбүлү өткүрген.

Ол колхозтын жүрүминен көп једикпестерди ле једимдерди көргүзип, озочылдарды мактап, колхозтын байлык техникасын кичеебей турган механизаторлорды критикалаган. Ол кажы ла машина эмезе јазал иштебей калас турганы колхозко канча кирези чыгым экелип турганын јарт көргүскен. Куучын өткүрген кийинде ол механизаторлорло иштин арбынын көдүрер ле дисциплиназын тыгыдар кандый аргалар барын шүүшкен. Механизаторлор јектү иш бүдүрөтенин чек јоголтор, техниканы арбынду иштедер ле чебер тудунар, иште кымакайланар молју алгандар. Онон бери колхозто машинно-тракторный паркты тузаланары јаранып турганы билдирет.

Ады јарлу койчы, коммунистический иштин мергендүчизи, агитатор нөк. И. Д. Саблаков тоомјылу ла күндүлү кижиге. Ол партийный сөзин албаты-јонго текши јетирер керекти 13 жылдын туркунына өткүрип келди. Кажы ла куучын өткүрерге ол ажындыра јакшы белеттенет. Газеттерден ле иштин учедынан, малчылардын ла коллективтердин жүрүминен материалдарды билгир талдап алып, куучындар өткүрер тужында билгир тузаланып турат. Агитатордын төс амадузы малдан арбынду ла бийик чыгдыйлу продукция иштеп аларын јеткилдее-рине, государственный ла албатыхозяйственный план-дарды кыйалта јок бүдүрерине, төрөл колхозына канча ла кирези арбынду астам экелерине колхозчыларды көдүрери болгонын ол јарт билип јат. Бир катап колхозтын отчетно-выборный јуунында ол мынайда айткан: «Мен агитатор до болзом, јангыс ла сөслө айдып жүрерин сүүбей јадым. Акту бойымнын јозогымла агитировать эткеним артык деп бодойдым. Онын учун быјыл койло-рымды 100 процентке корыырым, кажы ла 100 койдон 100 курааннан торныктыраым». Ол айткан сөзине турган. Темдектезе, 1974 жылда малынан бир де чыгым чыгарбаган, кажы ла 100 койдон 100 кураан торныктырган, кажы ла койдон 2900 граммнан түк кайчылап, кажы ла эчкиден орто тооло 620 граммнан ноокы тараган.

Комсомолдын члени Мандаева Ирина агитатор болуп экинчи ле жыл иштеп јат. Је онын куучынын улус сүрекей јилбиркеп угат. Койчылар оны бистин јиит агитаторыс деп јалакай айдыжат. Ол бойы автопарктын бухгалтери болуп иштеп јат. Озо баштап койчыларга бу кызычактын айдар сөзи де табылар ба деп сананарын. Је Ирина койчылардын ижин де, жүрүмин де јакшы билер. Онын учун онын сөзи койчылардын сөзиле јаныс. Партийный јакылтаны бүдүрерин кичееген шылтузында ол тоолу ла ойгө тоомјылу агитатор боло берген. Бойынын баштапкы алтамдары керегинде Ирина бойы мынайда куучындайт: «Мен куучын өткүрерге баштап ла барар тужында сүрекей кичеенип белетенген де болзом, неден де јалтанып турган немедий болгом. Улусты јууп алала, айдар немем таппай турарымда, улус мен јаар јалакай көрүп тургандарын көрөлө, куучыным көндүгө берген эди. Баштапкы куучыным јакшы болгон деп, койчылар айдыжат. Је эмди таскаган сайын куучын өткүргемде, койчылар сүрекей јилбиркеп турат. Улусла куучын өткүрери — сүрекей јаан каруулу керек. Онын учун мен көп сабада јакшы кийинип алала барадым. Улус менин куучынымды јилбиркеп угуп турганына, ижин јарандырып, социалистический мөрөйдин озочылы болуп тургандарына мен сүрекей сүүнип турум». Јиит агитатордын от-јалбышту сөзи — партиянын албатыга айткан сөзи колхозчыларды јаан керектерге көдүрет.

Коммунист Б. Сергеев койчылардын агитаторы болуп экинчи жыл иштеп јат. Ол бу кыска ойдин туркунына койчылардын сакыган айылчызы боло берген. Ол келзе ле, јаңы газеттер ле журналар экелип, өскө кыштулардан, деремнеден, аймактан ла телекей үстинен солундар јетирет. Ол јаңыс ла солун јетиреечи эмес, анайда ок койчыларга керек болгон тужында јаан болуш та јетирет. Темдектезе, бу ла јуукта бир койчынын кыштузында одын јок болордо, койчыга одын јетирип берерин түрген төзөгөн.

Колхозтын председатели нөк. М. А. Масканов кыштуларда улай ла болот. Ол колхозный производствонун жакшынак башкараачызы болгоныла коштой, сөзи өдүңгиле ийделү агитатор. Онын өткүрген куучыны кажы ла колхозчыга сүрекей жарамыкту. Ол кажы ла колхозчыга партиянын жөбин ле колхозтын алдында турган задачаларды сүрекей жартаарына жаан аяру эдет. Кажы ла колхозчынын ижин анализировать эдип, экономический жанынан кажы ла колхозчы канча кирези туза экелгенин жарт көргүзөт.

Үредүчи нөк. З. С. Якоякова койчылардын эки кыштузынын агитаторы. Ол кажы ла 10 күннин бажында келип, бу ойгө болгон солундарды жетирет. Анайда ок ол бала-барканы воспитывать эдери жанынан көп куучындайт. Кезикте койчылардын ижине де болужып жүрөт.

Калганчы өйлөрдө колхозтын агитаторларынын ижи жаранып туру. Агитаторлор экономический, политический ле журтхозяйственный темаларга куучын өткүрерин көптөдип турулар. 1974 жылдын туркунына өткүрген куучындардын тоозы 1973 жылда өткүргенинен эки катапка көп болды. Анайда ок агитаторлордын куучындары чокум ла жарт болуп туру. Партбюро кажы ла агитатордын ижин аярузында тудат. Темдектезе, агитаторлор В. Е. Енчинов ло В. М. Тадыров өткүрген иштери керегинде бу жуукта бюродо отчетторын эткендер. Көп саба агитаторлор жакшы иштегени учун күндүлү грамота ла баалу сыйлар алгандар.

Агитаторлор соок то, шуурганду да күндөрдө, атту, машиналу, кезикте жойу жүрүп, кату жолдор өдүп, партиянын чындык сөзин кажы ла малчыга жетирерин тын кичеегилейт. Партиянын сөзи кажы ла колхозчыны арбынду ла бийик чындыйлу иштеерине көдүрип жат. Онын учун колхоз жылдын ла жаан көргүзүлөргө жедет. Ат-нерелү иштү койчылар ордендерле, медальдарла кайрал алгылайт. Темдектезе, уй кабыраачы Е. Тадыров, койчы Я. Тадырова «Знак Почета» ордендерлү, койчы Тебеко-

ва Кыдат Социалистический Иштин Геройы болгон. Ол јада да калган болзо, үйүрө-желелери ле нөкөрлөри онын керегин онон ары көндүктирип турулар. Агитаторлордун чылазыны жок ижинин шылтузында колхоз озочыл хозяйстволордун тоозынан чыкпай, социалистический мөрөйдун озочылы болуп туру.

Агитаторлор бу күндөрдө кыштуларда жартамалду иштер өткүрүп, общественный малды коротпой кыштардына Бастырасоюзный социалистический мөрөй једимдү болорына јаан јөмөлтө эдерин тун кичееп, 1975 јылдын албатыхозяйственный пландарын өйинен озо ло ажыра бүдүрерин јеткилдеерине камаанын јетирерлер.

А. Г. Гарковенко.

ҮРЕДЕРГЕ ЛЕ ТАСКАДАРГА «КҮЧ» БАЛДАРЛА КЛАССТА ЭМЕС ИШТЕЕРИ

«Келер өйдө менин пландарым» деп тема аайынча балдардын бичиген сочинениелерин көрүп отурум. Бу сочинениелерди «үредерге күч», «сөс укпас» деп адалып турган балдар бичиген. Бу сочинениелерден алган үзүктөрдү көрөли: «Мен јааназам, шофер болор күүним бар. Бу иш уур ла каруулу болгоныла меге јарап јат. Шофер эн ле ыраак јерлерге кош тартып јетирет, эмдиги өйдө машина јокко бир де стройка өтпөс. Черүге барзам, база автомобильный частъта турарга суранарым». (К о л я В.). «Шофердын профессиязын аларга амадап турум. Менин шүүлтемле, бу эн ле керектү профессия. Мен автокереке үренер күүним бар. Школдын кийнинде мен кыйалта јоктон шоферлордын школына кирерим» (М и ш а Д.). «Мен танкист болотом. Эмдиги танк-

тар суунын алдыла да жүрүп жат. Олорды башкарарга техниканы сүреен жакшы билер керек. Ол меге сүреен жарайт» (С а ш а Г).

Сочинение бичиген балдардын 66 проценти техника-ла колбулу профессияларга күүнзеп турганы жарталды. Ол профессияларды эки бөлүккө бөлиирге жараар:

1. Жоруктап жүрериле, технический билгир аларыла колбулу профессиялар (шофер, машинист ле өскөлөри де) — 52 процент.

2. Жаңыс ла технический билгирлер аларыла колбулу профессиялар (механик, токарь, слесарь, фрезеровщик ле өскөлөри де) — 14 процент.

Балдардын 9 проценти военный улус болорго күүнзе-ди. 12 процентке шыдар балдар бир де профессияга күүнзебедилер. Оны балдарга профориентация беретен тазыктырар иш өткүрерде ајаруда тудар керек.

«Күч» балдардын 11 проценти жаңыс ла жоруктап жүрериле колбулу профессияларды, темдектезе, поездтиг проводнигин, геологты, археологты ла өскөлөрин де ададылар.

Чындап та «таскадарга күч» деп адалып турган бал-дардын бичигенин шүүп көргөндө, олар техникала, жо-руктап жүрериле колбулу профессияларга күүнзеп турга-ны жарталды.

Анайда бис техниканы сүүп, көпти көрүп, билип аларга, өскө городторды көрөргө күүнзеп жадыс, шак бу профессиялар бистин күүниске жарап жат деп, балдар ай-дыжат. Балдардын анайда күүнзеп тургандарын бис Горно-Алтайскта баштапкы номерлү школ-интернатта ачылган «Жиит кайучы» деп военизированный клубтын программазын тургузарда ајаруга алганыс.

Бистин алдыста турган төс задача — «күч» балдарды үредип-тазыктырып, чике јолго тургузар ишти ончо ја-нынан теренжиде бүдүргедий эп-аргалар табала, басты-ра таскамал ишти јаан једимдү эдип төзөөри. Андый

балдарды үредип тазыктырары жанынан бис тузаланып турган эп-арга эмди бар общественный колбулар аайынча тӱзӱлгӱн. Балдарга олар бойлорынын кӱӱнин, чыдалын кӱргӱскедий арга берер керек, оларды жангыс ла ӱредер эмес, бу керекте бойынын келер жолун талдаарына бойлоры эрчимдӱ туружар арга табар керек.

Клубтын ижинде балдардын ажарузын коомой керектерден жакшы, тузалу керектерге ууландырар эп-сӱмени тузаланып жадыс. Балдарды анайда ӱредип тазыктыратан эп-сӱмени ат-нерелӱ советский педагог Антон Семенович Макаренко элбеде ле жаан једимдӱ тузаланган. А. С. Макаренко улустын огородторына ла погребтерине табару эдип турган ӱскӱс балдарга ӱскӱ јилбӱлӱ де, тузалу да иш берген. Ол балдарды военный керекке ӱределе, мылтык берип, јолдор, кӱрлер каруулдарына тургускан.

Бистеги клубтын программасы 2 жылга тургузылып јат. Баштапкы жылда балдар Советский Черӱнинг традицияларын (јуучыл ээжи-јандарын) ӱренгилейт, Ада-Тӱрӱл учун Улу јууда турушкан улусла тушташкылайт, атту-чуулу советский разведчиктердин јӱрӱмин ле эткен керектерин ӱренгилейт, јуучыл ла революционный тартыжу ӱткӱн јерлерле јӱргӱлейт, исторический материалдар јуугылайт, военный јӱрӱмге тазыккылайт, ого ӱзее-ри жаан ажару военный ойындарга, военизированный походторго, технический билгирлер аларына эдилет.

Клубтын јилбӱлӱ ле элбек программасы ойындарлу, ол ок ӱйдӱ жаан тузалу, чып ла чын военнизацияла, јилбӱлӱ общественный керектерле колбулу болгоны балдардын амадузына, олардын кайкамчылу керектер эдерине кӱӱнзейтенине јарап јат.

Клубтын ижин онын Соведа башкарат, ого клубтын башкараачызы, отрядтын командири, јуучыл ла политический белетеери жанынан командирдин заместители, тыл аайынча заместители, отделениелердин командирлери ле старшиналары, «Јуучыл листоктын» редакторы ла

корреспонденттери кирип јат. Анайдарда, клубтын ижинде бойы башкарынар ээжи тузаланылган.

Клубтын члендери јенгинде јаба көктөгөн чанкыр бөстө кызыл чолмон темдектү, оны айландыра кызыл галстук, алдында «Ю. Р» деп эки буква («Юный разведчик»). Клуб уставту, походный кожонду, јуучыл вымпелдү.

Балдар јилбиркеп эрчимдү иштене бергенде, олардын кылык-јагы да кубула берет. Амадаганына једип алганда, олардын канча ла кире јаан тузалу иш эдер, коллективте тоомјылу улус болор күүни тыгып јат. Анайдарда, класста эмес тазыктырар ишти төзөөрдө, ол иш «күч» балдарды жагыс ла јилбиркедер эмес, је анайда ок коллективте олардын моральный кеберин кубултып, кылык-јагынын јакшызы јаны акалай берерин јеткилдеер керек.

Кезикте «күч» балдар бойлорынын јастыра жүрүмин, коомой кылыгын бачым түзедип болбойдылар. Онын учун оларго класстын коллективинде эмеш те болзо тоомјылу болорына болужар керек. Ол јанынан бистин клубта аргалар бар: нөкөрлөри өмөлөжип болужары, клубтын Совединин ле бастыра клубтын общественный тоомјызын тузаланары, уставты чике бүдүрерин, клубтын ээжи-јандарынан кыйа баспазын некеери, таскамал болгодый аңылу айалга төзөөри. Анайдарда, бис «күч» балдарды јастыра јолдон чике јолго тургускадый аргаларды тузаланып, балдарды клубтын ижинде јилбиркеп ле сонуркап туружарына, бойлорына некелтени бийиктедерине једип алганыс.

Ого үзеери бис балдардын баштанкайына јөмөнип, олардын јилбиркеерин тыгыткадый, билгирин элбеткедий, жүрүмге тазыктыргадый айалга јеткилдеерге кичее-нип јадыс.

Клубтын ижинде жүзүн-башка ойындар өткүрери јаан ајаруда туруп јат. Ойындар «күч» балдарды нравственный тазыктыратан педагогический јаан учурлу ар-

га. Ойын ажыра балдар тузалу ээжилерге, кылык-жанга ишке тазыгып јат. Ойын нөкөрликке, өмөлү ишке таскадып, ак-чек, јалтанбас, уур-күчтерден айабас болорына үредет. Је ойын ойыннан башка. Оны өскө иштерле со-
лый өткүрер керек. Бис «Түндеги бедреш», «Қайуда», «Тил тудуп экелгени», «Қоруда», «Јол-јорукта», «Таба-
руда», «Удура јуу-согушта», «Қырды јуулап алганы», «Истеп барганы», «Границада» деп ойындар өткүрип
јадыс.

Ойында кажы ла бала шак ла онын күүнине јарап турган иш эдип, бойынын аргаларын, билгин, тапкы-
рын канча ла кире толо көргүссин деп бис, оны башка-
рып турган улус, кичеенип јадыс. «Күч» балдар ойын-
дарда анчадала јилбиркеп, эрчимдү туружып јадылар. Текши балдардын ойындагы эрчими 69,6 процент бо-
лордо, «күч» балдардын эрчими 85,7 процент болды. Оны бис ағылу шинжүлер өткүреле јартадыс.

«Јуулажып ойноордо, сен нени үренип билип ал-
дың?» — деген суракка, үренчиктер мынайда бичиген. «Командирдин јакарузын кыйа баспай бүдүрерине» (В о л о д я М.), «Военный дисциплинанын јаан учурын ондодым» (С е р г е й К.), «Ајарыңкай, сергелен боло-
рына, командирдин јакарузын бүдүрерине темиктим» (Ю р а В.), «Военный кижі болорго көпти билер керек» (В и к т о р К.), «Военный кижі болорго тын үренер керек» (Б о р и с Р.).

«Күч» балдарды үредип тазыктыратан педагогиче-
ский иш балдардын ойын, кылык-жанын кату ээжилеп, балдарды ойын ажыра бу ээжилерди јана баспастан бүдүрерине үредер учурлу. Бис бастыра өткүрип турган педагогический иштен «күч» балдарды јилбиркеткедий-
ин талдап, ол иштин једимин, бойларынын кылыгы он-
доло бергенин балдар билип тургадыйын јууп, эрчимдү өткүрип јадыс.

«Күч балдарды» түзедер, оларды чике јолго тургузар ишти јенүлү өткүрерге балдар бойларынын једимдерин

јарт билип турары јаан учурлу. Олор кажы ла кўн, кажы ла ойында нени де јангы, алдында билбеген немени билип алганын јарт көрөри керектү.

Анайдарда, клубтын бастыра ижи «үредип-тазыктарарга кўч» дежетен балдарды јилбиркеп үренерине, онын кийинде сүүген профессиязын талдап аларга болужарына, эрчимдү творческий ишке белетеерине ууланган.

Лекторлорго ло докладчиктерге

С. Николаев.

ЈУУК КҮНЧЫГЫШ — ЈААН ЈЕТКЕР БАШТАЛГАДЫЙ ЈЕР

Јуук Күнчыгышта айалга кату бойынча артып јат. Былтыр Женевада болгон конференцияда јөптөшкөни аайынча Египеттин ле Израильдин черүлеринин ортозын ыраштырары өткүрилген. Эмди олордын ортозында ООН-нын черүлери туруп јат. ООН-нын черүлерин анда база 6 айга артырары керегинде Јеткер Јок болорын јеткилдеер Совет бу јуукта јөп јараткан.

Је андый да болзо, Женевада өдөтөн конференциянын ижи эмдиге јетире катап башталгалак, Ливаннын јерин Израильдин самолетторы улам ла бомболоп, черүлери табарулар эдип туру.

Женевада болотон конференциянын ижин баштаарына Израиль буудак эдип јат, ненин учун дезе ол конференцияда араб ороондор Израильдин черүлерин олјолоп алган јерлерден чыгарарын некеери јарт. Израиль дезе черүлерди ыраштырганын тузаланып, јангы јууга белетенип јат. Ол Ливаннын да јерине табарулар эдип, оныла база черүлерин ыраштырар јөптөжү эдерге амадайт.

США Женевада болотон конференцияны такып баштаарын жарадып та турза, чын керекте онын ижин баштаарын канча ла кире удадар күүндү.

Кезик араб та госуударстволор Американын политиказына удурлашпай жадылар. Чынын айтса, Женевадагы конференциянын ижин такып баштаарын жагыс Сирия некеп жат. Кезик араб госуударстволордын башкараачылары Израиль олжолоп алган жерлерден жүре берерис деп угуспаганча, Женевага барбазыс деп айдыжат.

Египеттин кылыгы жаан жеткерлү. Ол Израильле туштажу-куучындар өткүрип, Израиль Синайский жарым ортолыктын кезигин Египетке ойто берип ийзе, онон Израильге нефть берер болуп молжонып жат. Египеттин мындый политиказын өскө араб госуударстволор жараттай турулар. Олор Жуук Күнчыгыштагы сурактарды мынайда бөлүктебей, олордын аайына бүткүлинче чыгар керек, ол тоодо Палестинала колбулу сурактарды ла олжологон жерлерден Израильдин черүлерин чыгарары керегинде суракты кожо көрөрин некеп турулар.

Женевада конференцияны өткүрерин Иордания жаратпай жат. Ол эки некелте эдип туру: баштапкызында, Израиль Иорданияга база табарган, онын учун Иордания Израильдин черүлерин ырадарын база некеп туру. Экинчизинде, Иордания Палестинаны жайымдаары учун тартыжып турган организацияны жаратпай, Палестинада журтаган араб албатынын адынан бойы туружар күүндү. Же Палестинаны жайымдаары учун тартыжып турган организацияны Сирия, Египет, Советский Союз ла өскө дө ороондор жарадып, Палестинала колбулу сурактардын аайына чыгарында Арафатка баштаткан бу организация туружар учурлу деп көрүп туралар. Палестинада журтаган арабтар салым-жүрүмин бойлоры аайлап, национальный жанынан кемнен де камааны жок, алдынан госуударстволу болуп журтаар праволу деп, былтыр күскиде ООН-нын Генеральный Ассамблеязы да жөп жараткан. Палестинадан качкан арабтардын орга-

низациязынын чыгартулу улустарына ООН-нын ижинде туружар право берилген. Бу организация быјыл СССР-де бойынын представительствозын ачар.

Јуук Күнчыгышта айалганы јарандыраарында советско-египетский колбулар јаан учурлу. СССР ле араб ороондордын ортозында најылык ла өмөлөжип иштеери јанжыгып калган да болзо, олордын ортозында керектер ончозы ла јаантайын јик јок јакшы өдүп турган деп айдарга болбос. Империалисттер, Израильдин башкараачылары, араб реакционерлер ле Қитайдын башкараачылары бу ороондорды бисле өөркөштирерге албадангылайт. Олор бистин политикабысты јабарлап, Советский Союзтын ла араб ороондордын ортозында колбуларды ла најылыкты ујаададарга, араб госуларстволордо социально-экономический кубулталар өткүрерин токтодо тударга кичеенгилеп јат.

Олор араб албатыларга Советский Союзла эмес, Күнбадыштагы капиталистический ороондорло, элден ле озо США-ла најылажар керек деп, амыр-энчү жүрүмди јеткилдеери США-дан камаанду деп айдыжып, арабтарды Советский Союзтан чөкөндирерге умзангылайт. Шак онын учун олор Советский Союз араб ороондорго јеткил болуш јетирбей јат, Советский Союз ла США араб албатыларды кыстаарга эрмектежип алган деп төгүнди тыгыда јайып турулар.

Чынын алза, Советский Союз араб албатыларга, ол тоодо Палестинанын да арабтарына јөмөлтөни ле болушты бастыра јанынан јетирген де, јетирип те јат. Советский Союзка Египеттин тышјанындагы керектеринин министри И. Фахми ле јуу керегинин министри М. А. Г. Гамаси келип жүргүлеерде, Л. И. Брежнев Советский Союз Јуук Күнчыгыштагы сурактардын аайына түрген чыгарын, Женевский конференциянын ижин баштаарын, ол конференцияда Палестинанын арабтарынын чыгартулу улузы туружарын јарадып турганы керегинде база катап чокум-јарт айткан.

Нефть иштеп алып турган ороондордын ла эн јаан империалистический монополиялардын ортозында жарашпастар тынгыганы Жуук Күнчыгыштагы айалганы там катуландырып туру. Энергетический кызалан тыгып турганынан улам бу монополиялар бойлорынын астамдарын көптөдөргө болуп, кандый ла јаман керектер эдеринен тура калбас. Нефть иштеп алып турган араб ороондор нефтьтин баазын жабызатпаза, монополияларга јенгилтелер этпезе, США ла Европанын капиталистический госуударстволоры араб госуударстволордын јерлерине јуулап та киреринен айабас деп, Американын кезик башкараачылары јажыт јоктон айдыжып јат. Ол ок өйдө Израиль США-дан канча ла кире көп јуу-јепсел ле өскө дө болуш аларга амадап јатканын ајаруга алар керек.

Жуук Күнчыгыштагы сурактарды јуунын болужыла аайлап болбозын 1973 јылда октябрь айда болгон јуу көргүсти. Мындагы сурактарды бөлүктөп аайлаарга ченешкенинен база не де болбозы јарт. Бу сурактарды текшилей, бастыра јанынан көрүп, ончо араб албатылардын јилбүлерине јарамыкту эдип аайлаар керек. Јаңыс ла ол тушта Жуук Күнчыгышта амыр-энчү айалга төзөлөр аргалу.

Бистин календарь

В. Фурсов.

ТӨРӨЛИСТИН ИЖЕНЧИЛҮ КУЙАГЫ

Советский Черү ле Талайла жүрер Жуучыл Флот Советтердин орооннынын ишкүчиле јаткандарынын революционный тартыжуда алган јенүлерин 57 јылга чыгара корулап келди. Бистин албаты социалистический Ада-Төрөлистин јайымы ла кемнен де камааны јок

болоры учун жүрүмин берип, калапту жуу-согуштарда ороонды корулап алган уулдарынын ла кыстарынын ады-жолдорун качан да ундыбай, кереестеп туру.

Революциянын от-жалбыжында төзөлгөн бистин Жуу-Жепселдү Ийде-Күчтерис орооннын өштүлери ле өткүрген калапту жуу-согуштарда там ла тыгып, ийдези кирип келген.

Жаңы бүдүмдү черүни төзөгөни В. И. Лениннин бүдүргөн улу жаан кереги, Коммунистический партиянын патриотический ле интернациональный жегүзи, советский албатынын ат-нерелү једими болуп јат.

Бистин Жуу-Жепселдү Ийде-Күчтеристи төзөөри 1918 жылда башталган: 29 январьда Ишмекчи-Крестьянский Кызыл Черүни, 11 февральда Ишмекчи-Крестьянский Кызыл Флотты төзөөри керегинде Албаты Комиссарлардын Совединин декредине В. И. Ленин кол салган.

Бу јиит Советский Республиканын жүрүминде коркушту уур өйлөр болгон. Гран ары јанындагы империалисттердин интервенциязы, ороон ичиндеги контрреволюция — ончозы Советтердин Республикасын тумчалаарына ууландырылган амаду болгон.

1918 жылда 21 февральда Совнарком «Социалистический Ада-Төрөл — јеткерлү чочыдуда!» деген Декрет-Кычыру эткен. Бастыра ороондо ишкүчиле јаткандардын элбек калыгы Кызыл Черүге ле партизанский отрядтарга кирип баштаган. Бу күндерде эн ле тын жуу-согуш кайзеровский Германияла өдүп турган. Германский олјочыларга удурлаштыра согулта эдерин В. И. Ленин бойы башкарган. Калапту жуу-согуштын учында Петроградтка јүткүп клееткен немецкий черүлерди бистин жаңы төзөлгөн черүбис Псковтын ла Нарванын јанында токтодып ийген.

Кызыл Черүнин баштапкы полкторы төзөлип башталган калапту күндерге, Псков ло Нарва городтордын јанында өштүлерге удурлаштыра жуу-јепселдү тартыжуда баштапкы јегүлерге учурлап 23 февраль Советский

Черүнинг ле Талайла жүрер Жуучыл Флоттын Күни — бастыра албатынын байрамы болуп темдектелет.

Ичбойындагы контрреволюцияны ла өскө ороондор-дын интервенттерин оодо соккон согында В. И. Ленин бис агрессивный капиталистический ороондордын баштапкы табарузын оодо соктыс, је андый ченелтелер мынан да ары көп катап болор, онын учун бис черүбисти улам ла тыгыдарын јаантайын кичеер учурлу деп айдып туратан.

В. И. Лениннинг јакарузын бүдүрип, партия, советский башкару Кызыл Черүнинг ийдезин тыгыдарына көп иштер өткүргендер.

Кызыл Черүде военный керекти јакшы билер, бойынын Ада-Төрөлине учы-кыйузи јок беринген, кандый да уур-күчтерден јалтанбас көп командирлер белетелген. Промышленность Кызыл Черүни јаан ийде-күчтү танктарла, самолетторло, орудиелерле јепсеген.

Телекейде аялга улам ла катуланып турган. Фашистский Германия амыр јаткан албатыларды јуулап базынар амадулу белетүзин тыгыдып, Европадагы ороондордын ончозына јуугын јуулап алган.

1941 жылдын июнь айына јетире фашистский черүде 8,5 миллионго шыдар улус болгон. Бистинг ороонды олјолоп аларга гитлеровский командование вермахтын төс ийде-күчтерин: сухопутный черүнинг 80 проценттен ажыразын, кейле жүрер жуучыл ийде-күчтердин 90 процентин, мундар тоолу танктарды ла өскө дө техниканы Күнчыгыш јаар ууландырган.

Фашистский Германия СССР-ге табарып, империалистский, олјочыл ла классовый амадуларына једип аларга умзанган. Ол бистинг ороондо государственный ла общественный стройды, Совет јанды ла коммунистический идеологияны јоголторго амадаган.

Ада-Төрөл учун Улу јуу бистинг Төрөлиске сырагай ла уур, сырагай ла канду јуу болгон. Бистинг ороон јуу-чактарды јангыс катап өткөн эмес, је мындый кор-

кушту чакка учураарга мынын алдында келишпеген. Бу жуу социализм ле империализм удурате-дире туруп чыккан эн жаан тартыжу, бистин Төрөлистин матери-альный ла духовный ийде-күчине кату ченелте, Совет-ский Черүнинг ле Талайла жүрер жуучыл Флоттын жуу-чыл белетүзине коркушту жаан ченелте болгон.

Бистин албаты ла онын Жуу-Жепселдү Ийде-Күчтери фашистский олжочыларла 1418 күннин ле түннин турку-нына от-калапту тартыжу өткүрген. Фашистский Герма-ниянын Советский Союзка эткен согултазынды согул-тага өскө бир де государство чыдажып болбос эди.

Советский Союзка гитлеровский Германиянын 5,5 миллион жуучылду 190 дивизиязы табарган. Бу түмен-калык олжочылар 5 мун самолетту, 3 мунга жуук танк-тарлу ла самоходный орудиелерлү, 50 мунга жуук ствол-ду артиллериялу ла минометту болгон.

Советский улуска көп ченелте өдөргө, бойынын черүзинин арга жокто ачу-коронду тескерлежин, төрөл городторынын күйүп жаткан от-жалбыжынын ыжын кө-рөргө келишкен. Же олардын турумкайын, жегү учун жа-на баспас күйн-табын не де туй базып, уяададып бол-богон.

Коркушту чочыду боло берген өйдө бистин ороон Коммунистический партияга баштаткан бирлик жуучыл лагерь боло берген. Партия агрессорды учына жетире оодо согор тартыжунын элбек программазын тургуза-ла, бойынын бастыра ижин ол программаны бүдүрери-не ууландырган. Партия бистин чындык керегис жегер деп советский улусты бир де алаңзу жогынан бүдүм-жи-леп турган.

Советский жуучылдар жуунын баштапкы ла күндери-нен ала өштүгө калапту удурлашкан. Өштүнинг согул-тазын бойына эн ле озо алынган советский погранич-никтердин ат-нерелү керектери санаада үргүлжиге ар-тып калар. Бресттеги шибее ле Перемышль учун, Луц-ктын ла Ровнонын, Витебсктин ле Могилевтын, Тал-

линнин ле Смоленсктин јанында бистин јуучылдар калапту ла турумкай тартышкандар. Советский улустын јана баспас турумкайынын ла героизминин көрүмјилү темдеги болуп Ленинградты ла Одессаны, Киевти ле Севастопольды корулаганы артып калар.

Јуунын баштапкы өйлөринде јаан учурлу керек Москванын јанындагы исторический јуу-согуш болгон. Мында советский ле немецко-фашистский черүлердин төс ийде-күчтери удуратедире тура бергендер. От-калапту тартыжуда өштү оодо соктыртала, столицанын јанынан сүрдүртип, арга јокто коруланарына көчкөн. Гитлердин «блицкриг» деп планы јайрадылып, фашисттердин качан да јендиртпес деген кей-төгүни иле-јартына чыгарылган.

Москванын јанында өткөн јуу-согуш фашизм јазым јоктон шорлонорынын баштапкы темдеги болгон.

Гитлеровецтер Москванын јанында јендирткен учун өчин аларга ла Европада экинчи фронт ачылбай турганын тузаланып, 1942 јылдын јайында советско-германский фронттын түштүк јанында жаңы јаан ичкеерлеш эдерге ченешкен.

Сталинградтын јанында башталган айдары јок коркушту јаан јуу-согуш алты айдан ажыра өткөн. Сталинград учун јуу-согушты бастыра телекей ајарулу шиндеп турган. Советский јуучылдар мында кайкамчылу јалтанбазын ла героизмин көргүскендер. Мында ат-нерелү керекти бистин јердин кижизи, Советский Союзтын Геройы Шуклин Илья Захарович эткен. Ол артып калган жаңыс орудиеге өштүнин 14 танкын оодо аткан.

Сталинград учун јуу-согушта немецко-фашистский черүнин эн јаан группировказы курчадала, оодо-соктырткан. Сталинград учун тартыжуда алган јенүсүркей јаан военный ла политический учурлу болгон. Ол јенү гитлеровецтерди текшилей оодо согорынын, оорды советский јерден чыгара сүреринин башталгазы болгон.

Је фашистский агрессияла калапту јуу-согуштар

онын да кийнинде көп болгон. Сталинградтын кийнинде Курсктын жанында коркушту тын тартыжу болгон. Курсктын жанындагы жуу-согушта немецкий черү талай соктыртканынан улам, фашистский Германия чек шалтырай берген.

Москванын, Сталинградтын жанында, Курский дугада ла 1943—44 жылдардагы өскө дө жаан операцияларда немецко-фашистский черүлерди оодо соккон шылтузында бистинг черү советский јерди бүткүлинче јайымдап алган. Советский Черү Европада фашизмнин олјозында јаткан ороондорды јайымдайла, гитлеровский Германияны оодо соккон.

Ада-Төрөл учун Улу жууда бистинг областьтан барган Федор Михайлович Стренин, Михаил Михайлович Стяжкин, Семен Владимирович Тартыков, Геннадий Дмитриевич Гордополов, Михаил Филиппович Маскаев ле оног до өскө көп-көп жуучылдар ат-нерезин ле јалтанбастарын көргүскендер. Бистинг областьтан Улу жууда турушкан 6 муннан ажыра улус ордендерле, медальдарла кайралдаткан, 23 кижиге Советский Союзтын Геройы деген бийик ат-нере адалган.

Быјыл советский албаты Ада-Төрөл учун Улу жууда фашизмди јенгенинин 30 жылдыгын темдектеер. Бу күнди јангыс ла бистинг албаты эмес, је амыр-энчүни сүүген, прогрессивный күүн-тапту бастыра албатылар байрамдап темдектеер.

Коммунистический партия ла Советский башкару империализмнин агрессивный умзаныштарын туура салбас ајаруда тудуп, орооннын экономический ле коруланар ијдезин тыгыдарына бастыра аргаларды ууландырып јат. Бистинг жуу-јепселдү ийде-күчтерис јап-јангы, сүрекей тын ийделү техникала јепселген. Ол жуу-јепсел советский жуучылдардын иженчилү колында. Советский Союзтын Жуу-Јепселдү Ийде-Күчтери кандый да агрессордын кандый да кара санаалу умзаныжын туй согорго качан да белен.

БАЖАЛЫКТАР

Информационный јетирү	1
Јурт хозјайствонун ишчилеринин задачалары	2
Бешјылдыктын калганчы јылында мергендү иш	8
Промышленностьтын ижинин једимдери	14
Фашистский Германияны јенгенинин 30 јылдыгына	18
Мергендү иштин вахтазында	23
Агитаторлор — кыштуларда	28
Ўредерге ле таскадарга «күч» балдарла класста эмес иштеери	33
Јуук Күнчыгыш — јаан јеткер башталгадый јер	38
Төрөлистин иженчилү куйагы	41

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

АН 16150. Подписано к печати 13/II 1975 г. Формат
70×108 1/32. Уч.-изд. л. 2,05. Усл. п. л. 2. Заказ 397. Тираж
1000. Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства,
г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-Алтайская
типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча